

Nd.

53. Frumvarp til laga

[43. mál]

um útvegum fjár til byggingar verkamannabústaða.

Flm.: Stefán Jóh. Stefánsson, Gylfi Þ. Gíslason, Emil Jónsson, Ásgeir Ásgeirsson.

1. gr.

Ríkisstjórnin skal á árunum 1952—1955 tryggja sölu á skuldabréfum, er byggingarsjóður verkamanna gefur út samkvæmt 3. gr. laga nr. 44/1946, þannig að upphæð sú, sem sjóðurinn hefur til útlána á nefndum árum, verði 25 millj. kr. árlega, að meðtöldum þeim tekjum, sem hann hefur samkvæmt sömu grein nefndra laga. Í þessu skyni skulu m. a. gerðar ráðstafanir þær, sem greinir í lögum þessum.

2. gr.

Ríkisstjórnin skal setja reglur um lánveitingar þeirra stofnana og tryggingarféлага, sem ávaxta fé í verðbréfum eða útlánunum á annan hátt. Er ríkisstjórninni heimilt að kveða svo á í reglum þessum, að nefndum aðilum skuli skylt að ráðstafa ákveðnum hluta þess fjár, sem þeir verja til verðbréfakaupa á árunum 1952—1955, til kaupa á skuldabréfum þeim, sem um ræðir í 1. gr.

Ákvæði greinar þessarar ná þó ekki til banka né annarra peningastofnana.

3. gr.

Ríkisstjórnin skal leita samkomulags um það við banka og aðrar peningastofnanir, að þeir kaupi skuldabréf þau, sem um ræðir í 1. gr., fyrir ákveðinn hluta þess fjár, sem þeir verja til útlána.

4. gr.

Ríkissjóður kaupir skuldabréf þau, sem um ræðir í 1. gr., fyrir 4.5 millj. kr. árlega á árunum 1952—1955.

5. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Meginefni þessa frv. er að tryggja byggingu verkamannabústaða eins konar forgangsrétt að því fé, sem opinberar stofnanir, sjóðir og tryggingarfélag, sem samkvæmt eðli starfsemi sinnar kaupa árlega nokkuð af verðbréfum, ráðstafa til útlána á næstu fjórum árum. Á þetta við um t. d. Tryggingastofnun ríkisins, lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, lífeyrissjóð barnakennara, Íslenska endurtryggingu, Brunabótafélag Íslands, Sjóvátryggingarfélag Íslands, Almennar tryggingar og Samvinnutryggingar. Enn fremur er gert ráð fyrir því, að ríkisstjórnin leiti samkomulags við banka, sparisjóði og slíkar peningastofnanir um að tryggja þessum framkvæmdum ákveðinn hluta af því fé, sem þær verja til útlána. Ríkissjóður skal og kaupa umrædd skuldabréf fyrir 4.5 millj. kr. árlega, og verður það ekki talið óeðlilegt, ef höfð er hliðsjón af þeim reglum, sem nú eru í lögum um fjárútvægum til byggingarsjóðs sveita.

Á Alþingi 1949 fluttu þingmenn Alþýðuflokksins í neðri deild frv., sem var í meginatriðum á sömu lund og þetta frv. Var þar gert ráð fyrir því, að á árunum 1950—53 yrðu byggðir 200 nýir verkamannabústaðir á ári. Miðað við byggingarkostnað, eins og hann var þá, hefðu sjóðnum nægt 14 millj. kr. tekjur árlega til þess að byggja 200 70 fermetra íbúðir á ári, ef kaupendur hefðu greitt 30% byggingarkostnaðar. Þar eð árlegar nettótekjur byggingarsjóðsins eru um 2.5 millj. kr., hefði sala á skuldabréfum fyrir 11.5 millj. kr. árlega getað gert sjóðnum kleift að annast ofanefndar framkvæmdir. Enginn vafi er á því, að með reglum þeim, sem gert var ráð fyrir í frv., hefði verið hægt að tryggja sölu þessa verðbréfamagns, enda voru lánveitingar stofnana þeirra og sjóða, sem frv. tekur til, á næstliðnu ári, áður en frv. var flutt, um 36 millj. kr.

Því miður náði frv. þetta ekki fram að ganga, og hefur síðan ekkert stórt átak verið gert til úrbóta í húsnæðismálunum. En drátturinn á nauðsynlegum aðgerðum á þessu sviði hefur orðið dýr, því að síðan hefur orðið gifurleg hækkun á byggingarkostnaði. 70 fermetra íbúðir, sem Byggingarfélag verkamanna í Reykjavík hafði nýlokið við, er frv. var flutt, höfðu kostað um 108000 kr. 80 fermetra íbúðir, sem nú eru í smíðum, munu kosta um 160000 kr., en slíkar íbúðir mundu kosta um 200000 kr., ef byrjað væri á þeim nú. Gera má því ráð fyrir, að til þess að geta lánað til byggingar 200 íbúða á ári, 70—80 fermetra, þyrfti byggingarsjóðurinn að hafa til umræða um 25 millj. kr. árlega. Tekjur þær, sem sjóðurinn hefur nú og hann getur varið til útlána, eru um 2.5 millj. kr., svo að hann þarf að geta selt skuldabréf fyrir um 22.5 millj. kr. á ári í næstu fjögur ár, til þess að af þeim framkvæmdum geti orðið, sem ráð er fyrir gert í frv. Heildarfjárfesting þjóðarinnar á þessu ári er áætluð tæpar 600 millj. kr. Til íbúðarhúsabygginga er áætlað að verja 85 millj. kr., þar af um 60 millj. kr. til bygginga í kaupstöðum og kaupþúnum. Þegar það er haft í huga, að verkamannabústaðirnir hafa verið langhagkvæmustu byggingarnar, sem byggðar hafa verið undanfarin ár, væri að því beinn þjóðhagslegur sparnaður að tryggja þeim forgangsrétt að því fé, sem hvort eð er verður varið til bygginga á einn eða annan hátt, og því viðbótarfé, sem nauðsynlegt er að verja til íbúðabygginga. Byggingar þær, sem Byggingarfélag verkamanna í Reykjavík hefur nú í smíðum, eru 80 fermetrar og 356 rúmmetrar að stærð og hægt að bæta við síðar 2 herbergjum í kjallara og 2 í þaki. Þessar íbúðir munu þó ekki kosta meira en 160000 kr., en sams konar íbúðir hafa verið seldar á 220—230 þús. kr. á frjálsum markaði. Mánaðarleiga í íbúðum þessum verður um 500 kr. Byggingarfélagið í Reykjavík hefur fengið fjárfestingarleyfi fyrir 20 íbúðum, en fé skortir til framkvæmdanna. Af skuldabréfaláni því, sem boðið var út 1948, að upphæð 5 millj. kr., hafa aðeins selt bréf fyrir 2.3 millj. kr., og eins og ástandið er nú á lánsfjármarkaðnum er ógerningur að selja slík skuldabréf.

Úr þessum fjárskorti byggingarsjóðsins verður að bæta. Húsnæðisástandið t. d. í Reykjavík er enn, að loknu mesta góðæri í sögu þjóðarinnar, svo ömurlegt, að telja verður það smánarblett á þjóðfélaginu. Árið 1946 voru 1884 kjallaraíbúðir í Reykjavík, og í þeim þjuggu 6089 manns. 2037 manns bjó í kjallaraíbúðum, sem taldar voru lélegar, 411 í íbúðum, sem taldar voru mjög lélegar og 260 í óhæfum íbúðum. Flestar þessara íbúða munu enn vera í notkun. Og íbúum herskálanna hefur lítið fækkað á undanförunum árum. Í árslok 1948 bjuggu 2158 manns í bröggum, þar af 869 börn, og í árslok 1949 2170 manns, þar af 924 börn. Samkvæmt athugun, sem gerð var á fyrri hluta þessa árs, kom í ljós, að íbúar herskálanna voru 1709, þar af 774 börn innan 16 ára aldurs. Í mörgum öðrum kaupstöðum og kaupþúnum landsins er ástandið sízt betra.

Við svo húið má ekki lengur standa. Hefjast verður handa um stórfellt átak til þess að þvo þennan smánarblett af íslensku þjóðlífi. Reynslan hefur sýnt, að bygging verkamannabústaða er bezta og hentugasta leiðin til þess að bæta úr húsnæðisskortu. Þess vegna er í þessu frv. lagt til, að byggðir verði 200 nýir verkamannabústaðir á ári í næstu fjögur ár, og bent á leið, sem fara má til þess að það verði kleift.